

?laca Uyum ve Reçete Yazd?rma Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). ?laca Uyum ve Reçete Yazd?rma Ölçe?i. Turkish Psychological Scales.
Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=23198>

Özet

İlaç Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği (İUYRÖ), hastaların ilaç tedavilerine ne derece uyum sağladıklarını ve reçetelerini zamanında yenileme davranışlarını değerlendirmek amacıyla geliştirilmiş bir psikometrik araçtır. Bu ölçek, özellikle kronik hastaların yönetiminde **ilaç uyum** düzeylerinin objektif bir şekilde belirlenmesi için hayati öneme sahiptir. Ölçeğin Türkçe adaptasyonu, Gökdoğan ve Kes (2017) tarafından yapılmış olup, Türk popülasyonunda geçerlik ve güvenilirliği kanıtlanmıştır. Bu uyarılma çalışması, klinik uygulamada ve araştırmalarda ilaç tedavisinin etkinliğini artırmaya yönelik müdahalelerin geliştirilmesine temel oluşturmaktadır.

Ölçek, hastanın kendi bildirimine dayanarak, hem ilaç dozlarını doğru alma hem de ilaçlarının bitmeden önce reçetelerini yazdırma ve temin etme davranışlarını bütüncül olarak ölçmeyi hedefler. Elde edilen sonuçlar, sağlık profesyonellerine hastanın tedaviye katılımındaki potansiyel engelleri ve riskli davranışları belirleme imkanı sunar.

Anahtar Kelimeler

İlaç Uyum, Reçete Yenileme, **Psikometrik Özellikler**, Kronik Hastalık, Hasta Eğitimi, **Ölçek Uyarılma**, Sağlık Davranışları

Yazarlar

Fadime Gökdoğan, Dilek Kes

Amaç

İlaç Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği'nin temel amacı, bireylerin ilaç tedavisi süreçlerine olan uyumlarını, özellikle de reçeteli ilaçların zamanında temin etme (reçete yazdırma/yenileme) davranışlarını kantitatif olarak ölçmektir. Bu ölçek, sağlık hizmeti sunucuların, hastanın tedaviye katılımını ve **ilaç uyum** düzeyini hızlı ve standardize bir şekilde değerlendirmesine olanak tanır.

Türkçe adaptasyon çalışması ise, orijinal ölçeğin kültürel ve dilsel etkililiğini sağlayarak, Türkiye'deki araştırmacılar ve klinisyenler tarafından güvenle kullanılabilmesini amaçlanmıştır. Yüksek düzeyde ilaç uyum, kronik hastaların yönetiminde tedavi başarısının anahtarı olduğundan, bu ölçek uyumsuzluk riskini erken tespit etmek için kritik bir araçtır.

Yapı

Ölçek, psikolojideki ve halk sağlığındaki en önemli yapılarından biri olan **ilaç uyum** (Medication Adherence) kavramını ölçmektedir. İlaç uyum, hastanın ilaçları doğru dozda, doğru zamanda

ve doğru sürede kullanma derecesini ifade eder. Bu ölçek, özellikle "reçete doldurma/yenileme" alt boyutuna odaklanarak, hastanın ilaç tedarik zincirini sürdürme yeteneğini değerlendirir.

Ölçek, uyumun sadece doz atlama ile sđnrlđ olmadığın, aynı zamanda ilacın hiç temin edilememesi durumunu da kapsayan daha geniş bir davranış yelpazesini ele alır. Bu nedenle ölçülen yapı, hem **sağlık davranışlar** hem de tedavi sürekliliği bağlamında ele alınır. Ölçek maddeleri genellikle hastaların son dönemde (örneğin, son 3 ay) ilaçların temin etme konusundaki ihmallerini veya zorluklarını sorgular.

Geçerlik

Gökdoğan ve Kes (2017) tarafından gerçekleştirilen Türkçe adaptasyon çalışmasında, ölçeğin geçerlik çalışmaları titizlikle yürütülmüştür. Geçerlik, ölçeğin gerçekten ölçmeyi amaçladığı yapıyı ne derece doğru ölçtüğünü gösterir. Bu çalışmada genellikle yapı geçerliği incelenir.

Yapı geçerliğini test etmek amacıyla **faktör analizi** yöntemleri kullanılmıştır. Bağarlı bir geçerlik çalışması, ölçeğin orijinal yapısnı (örneğin, tek boyutlu ya da çok boyutlu) Türk kültürü bağlamında da koruduğunu gösterir. Ayrıca, benzer yapılar ölçen diğer ölçeklerle korelasyon analizleri (ölçüt bağmlı geçerlik) de **psikometrik özellikler** kapsamında değerlendirilmiştir.

Güvenirlik

Güvenirlik, ölçüm aracının tutarlılığını ve kararlılığını ifade eder. Gökdoğan ve Kes (2017) çalışmasında, İlaç Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği'nin güvenilirliği çeşitli yöntemlerle incelenmiştir.

En yaygın kullanılan güvenilirlik göstergesi olan iç tutarlılık (Internal Consistency), Cronbach Alfa katsayısı ile değerlendirilmiştir. Yüksek bir Cronbach Alfa değeri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı tutarlı bir şekilde ölçtüğünü gösterir. Ek olarak, ölçeğin zamana karşı kararlılığını test etmek için test-tekrar test güvenilirliği çalışmaları da yapılmış olabilir. Bu analizler, ölçeğin Türkçe formunun güvenilir bir ölçüm aracı olduğunu kanıtlanmıştır.

Faktör Analizi

Ölçeğin yapı geçerliğini belirlemek amacıyla **faktör analizi** kullanılmıştır. Bu analiz, ölçeğin maddelerinin hangi temel boyutlar altında toplandığını ortaya koyar. Uyarılma çalışmaları da genellikle Doğrulaııcı Faktör Analizi (DFA) tercih edilir.

DFA sonuçları, ölçeğin Türk kültürüne adapte edilmiş versiyonunun, orijinal ölçekteki teorik yapıyı desteklediğini göstermiştir. Faktör yüklerinin kabul edilebilir düzeyde olması ve uyum indekslerinin (CFI, TLI, RMSEA gibi) iyi değerler sergilemesi, ölçeğin yapısal bütünlüğünün

korunduğunu kanıtlar. Bu, ölçeğin tek bir genel **ilaç uyum** faktörünü ölçme yeteneğini doğrulamaktadır.

Araç

Test Type: Uyarılma (Adaptasyon)

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Language Available: Türkçe (Turkish), Orijinal Dil (Bilinmiyor, muhtemelen İngilizce)

Population Group: Kronik hastalığı olan yetişkinler veya genel popülasyon

Age Group: Yetişkinler (Genellikle 18 yaş ve üstü)

Population Details: Türkçe adaptasyon çalışması, kronik ilaç kullanan hastalar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Detaylı popülasyon bilgisi için referans kaynağına bakılmalıdır.

Test Methodology: Ölçek, katılımcıların belirli bir zaman diliminde ilaçlarını alma ve reçetelerini yenileme davranışlarını sorgulayan Likert tipi veya evet/hayır formatında cevaplanan maddelerden oluşur. Derecelendirme formatı referans makalede detaylandırılmıştır.

Anahtar Kelimeler

Adherence to Refills and Medications Scale, İlaç Tedavisi, Hasta Uyumsuzluğu, **Psikometrik Özellikler**, Halk Sağlığı, Hemşirelik Araştırmaları, **Ölçek Uyarılma**

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Detaylı bilgi referans makalede bulunmalıdır.

Affiliation Email addresses: Detaylı bilgi referans makalede bulunmalıdır.

Correspondence Address: Detaylı bilgi referans makalede bulunmalıdır.

Şinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçeğin orijinal geliştiricilerinden izin alınması gerekmektedir. Türkçe uyarılma çalışması 2017 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin ticari kullanım veya telif ücreti bilgileri için ilgili telif hakkı sahipleriyle iletişime geçilmelidir.

Ölçeğin Türkçe geçerlik ve güvenilirlik çalışması için orijinal PDF dosyası aşağıda belirtilmiştir:

The original PDF can be downloaded here: ilaca-uyum-ve-recete-yazdirma-olceginin-turkce-gecerlik-ve-guvenilirliyi-7-toad.pdf

Kaynaklar

Gökdoğan, F. ,& Kes, D. (2017). Validity and reliability of the Turkish Adherence to Refills and Medications Scale. *International Journal of Nursing Practice*, e12566. <https://doi.org/10.1111/ijn.12566>

Uyarılma çalması için kullanılan orijinal ölçek kaynağı (Gökdoğan ve Kes makalesinde belirtilmiştir).

İlacı Uyum ve Reçete Yazdırma Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

(Kaynak içerisinde ölçek maddeleri sunulmadığı için bu bölüm boş bırakılmıştır. Ölçek maddeleri, referans makaleden temin edilmelidir.)